

Шевчук Н. С.,
аспірантка відділу обліку і оподаткування,
Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки», м. Київ

ТРАНСПАРЕНТНІСТЬ ІНТЕГРОВАНОЇ ЗВІТНОСТІ

В сьогоденнішніх непростих економічних умовах господарювання підприємства України потребують інвестицій й результативної інвестиційної діяльності. Ефективні рішення власники, інші зацікавлені особи приймають на основі аналізу історичної інформації про господарську діяльність підприємства та прогнозних розрахунків можливих варіантів майбутніх подій. У цьому аспекті інтегрована звітність, побудована на поєднанні облікових та необлікових даних, є головним джерелом надійної й актуальної інформації, системи показників та характеристик, які надають можливість користувачам правильно оцінити фінансовий стан, результати діяльності підприємства, структуру ризиків і стратегій.

Перед бухгалтерською інтегрованою звітністю ставиться ряд вимог стосовно інформаційно-аналітичного забезпечення, які змінюються під тиском обставин в першу чергу, пов'язаних з інституціональним розвитком суспільства. Так, в усьому світі перед інтегрованою звітністю постала обов'язкова вимога – транспарентність. Транспарентність інтегрованої звітності передбачає її прозорість, відкритість, доступність, здатність забезпечити визначення справедливої оцінки діяльності підприємства.

Термін «транспарентність» походить з англійської мови «transparency» дослівний переклад українською мовою – «прозорість». Поняття «прозорість» не є новим і часто вживається як науковцями з обліку, так й у практичній діяльності фахівцями облікової професії.

Інтеграція України у світовий економічний простір, підписання Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом сприяло імплементації в українське законодавче поле європейських норм, що забезпечило впровадження принципів вільної ринкової економіки таких як: верховенство права, належне врядування, боротьба з корупцією, боротьба з різними формами транснаціональної організованої злочинності й тероризмом, сприяння сталому розвитку суспільства.

Ми погоджуємось з думкою Наливайко Л. Р., що важливою ознакою є взаємозв'язок транспарентності і верховенства права. Транспарентність – це комплексна характеристика підприємства, принцип діяльності, що базується на її відкритості, публічності, прозорості, гласності, доступності, підзвітності, доступі до публічної інформації та участі громади в управлінні справами. Відтак, абсолютно очевидним є той факт, що принцип транспарентності та його основні органічні елементи не можуть суперечити встановленому правом суспільному ладу, що панує у конкретному суспільстві.

Транспарентність бухгалтерської звітності запроваджується нормативно на законодавчому рівні. Так, необхідність подання й оприлюднення фінансової та нефінансової звітності (Звіту про управління для великих і середніх підприємств) в Україні закріплено Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» № 996-XIV.

На міжнародному рівні транспарентність інтегрованої звітності визначено Міжнародними стандартами фінансової звітності (International Financial Reporting Standards), Міжнародним стандартом з інтегрованої звітності (The International <IR> Framework), Міжнародним стандартом ISO 26000 «Керівництво з соціальної відповідальності», Міжнародними стандартами обліку в державному секторі (International Public Sector Accounting Standards), Міжнародними стандартами аудиту (International Standards on Auditing), Міжнародними стандартами оцінки (International Valuation Standards).

Інформаційна цінність такої звітності визначається здатністю своєчасно, надійно, прозоро та доступно задовольнити потреби стейкхолдерів в рамках діючої системи ведення обліку та формування звітності. Прийняття рішень потребує своєчасного отримання повної неупередженої інформації щоб забезпечити можливість опрацювати її, проаналізувати, зіставити, порівняти, оцінити ті чи інші показники, прорахувати ризики й спрогнозувати майбутні грошові потоки внутрішніми і зовнішніми користувачами. Транспарентність інтегрованої звітності сприяє дотриманню підприємством визначених норм законодавства, соціальних інтересів, екологічних стандартів та в цілому етичному веденню бізнесу, тим самим створюючи собі позитивну ділову бізнес-репутацію та високу ринкову вартість. При цьому індикатор «прозорість» розглядається в якості основної умови підвищення рівня довіри з боку стейкхолдерів внаслідок формування позитивного ділового іміджу підприємства. Тобто, відкритість підприємства, його діловий імідж має реальний вплив на ринкову вартість самого підприємства.

Інвестори вкладають кошти у ті підприємства, яким довіряють, і в ті, щодо яких є впевненість у перспективах розвитку. Однак, прозора звітність може спричинити й зворотній результат. Так, порушення певних норм діяльності підприємством можуть негативно бути сприйняті суспільством і спричинити зниження ринкової вартості в досить стислі терміни.

Транспарентність інтегрованої звітності ставить чіткі вимоги до якості та повноти висвітлюваної інформації у звітності, адже неправдива, ненадійна, неповна та несвоєчасно подана звітність може спричинити значні збитки для самого підприємства.

Ступень розкриття інформації у звітності регламентується обліковою політикою підприємства, яка повинна враховувати інформаційні запити стейкхолдерів стосовно звітних даних, їх деталізації із зазначенням підходів до визначення рівня прозорості. Одночасне врахування всіх інформаційних запитів стейкхолдерів потребує досконалої організації облікової роботи на підприємстві.

Політику щодо прозорості підприємство самостійно формує із визначенням методів і прийомів, що відповідають цілям і стратегіям господарської діяльності та забезпечують визначення оцінки впливу прозорості на фінансову стійкість і вартість підприємства.

Переважає більшість підприємств України не готові до прозорості, і навіть уникають відкритості, не намагаються співпрацювати із зацікавленими стейкхолдерами, що здатні зрозуміти та вміють аналізувати економічну політику підприємства. На нашу думку, існує ряд негативних факторів, що не сприяють формуванню прозорої прозорості звітності на підприємствах, а саме:

- корупція, недовіра до судової влади;
- відсутність чіткої єдиної нормативної регламентації до рівня розкриття інформації, ступеня деталізації показників;
- цільове відображення інформації з певною метою і у визначений час (рекламна акція, виграш тендеру, укладання певної угоди);
- орієнтованість у більшій мірі на вимоги і потреби фіскальних органів, ніж на інвесторів та інших стейкхолдерів;
- відсутність єдиної інформаційної платформи;
- відображення несуттєвої інформації, маніпулювання показниками (відображення вигідних показників);
- відсутність конкретних методик і способів прозорості, які б враховували галузеву специфіку.

Отже, прозорість звітності на підприємстві є складовою іміджу, конкурентною перевагою у залученні інвесторів та покупців, сприяє можливості функціонування системи зворотних зв'язків із стейкхолдерами і має вплив на ринкову вартість підприємства. Проте, підприємства в Україні не поспішають оприлюднювати навіть фінансову звітність, яка не становить комерційної таємниці, не є конфіденційною інформацією та не належить до інформації з обмеженим доступом, крім випадків, передбачених Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні».

Література

1. Євроінтеграційний портал. URL: <https://eu-ua.org/ohliad-uhody-pro-asotsiatsiiu>.
2. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14>.
3. Наливайко Л., Романов М. Поняття, ознаки та значення прозорості в контексті євроінтеграції. *Visegrad Journal on Human Rights*. 2016 № 4/1. С.158-163.